

Verzoek om informatie voor de Belangenorganisatie van Oud Medewerkers ING en NN (10 Nov 2023)

Doel en status

Teneinde een tijdige vruchtbare en inhoudelijke gedachtewisseling over de door sociale partners te maken keuzes in het kader van de mogelijke overgang naar een nieuwe pensioenregeling te faciliteren als ook om zo veel als mogelijk al vooraf duidelijk te maken welke elementen daarbij in het bijzonder voor gepensioneerden van belang zijn, zijn in dit 'position paper' de belangrijkste ijkpunten onderstaand weergegeven.

Daarna treft u per onderdeel een nadere toelichting op deze ijkpunten alsmede de door ons in deze te hanteren toetsingscriteria aan, gevolgd door het sjabloon van de overzichtsrapportage die wij graag zouden willen ontvangen om te kunnen beoordelen hoe het nieuw verwachte pensioen zich zal ontwikkelen in diverse scenario's als ook hoe dit zich verhoudt tot de verwachte ontwikkeling van het huidige pensioen.

I. Ijkpunten

A. Zicht op een koopkrachtig pensioen

Zowel in het in 2019 door sociale partners met het kabinet gesloten pensioenakkoord als ook bij de daarop gebaseerde Wet Toekomst Pensioenen is 'zicht op een koopkrachtig pensioen' als kernelement benoemd. Realisatie hiervan moet bij een fonds met een reële dekkingsgraad van 100% per 1Q23 (DNB dekkingsgraad 157,8%) geen probleem zijn, maar is wel van cruciaal belang voor het noodzakelijk vergroten van het vertrouwen van gepensioneerden en oud medewerkers.

Een en ander wordt in dit position paper op de volgende wijze vertaald:

- **Startpensioenuitkering na transitie tenminste gelijk**
Uitgangspunt is een start-ouderdomspensioen (inclusief 70% nabestaandenpensioen als norm) in de nieuwe regeling
  1. dat tenminste gelijk is aan de nominale pensioenuitkering in de huidige regeling;
  2. waarbij volgens zowel een 'verwacht scenario' (mediaan) als een 'valt tegen scenario' (5% percentiel) op basis van de DNB-scenarioset aantoonbaar inzicht wordt gegeven in de mate van koopkrachtontwikkeling en de jaarlijkse pensioenstijging in de komende tien jaar (dus niet gemiddeld gedurende tien jaar);
  3. waarbij geldt dat de jaarlijks verwachte koopkrachtontwikkeling in de hierboven bedoelde scenario's tenminste gelijk is aan de met dezelfde DNB-scenarioset berekende verwachte pensioenuitkomsten in de huidige regeling;
  4. waarbij volgens het in het wetsvoorstel Wet Toekomst Pensioenen neergelegde principe van de 'collectieve uitkeringsfase' de jaarlijkse aanpassing van de pensioenuitkering procentueel voor alle gepensioneerden gelijk is (cf Amendement 175 Mw Palland).
- **Koopkrachtambitie tenminste de Prijsindex en niet gemaximeerd op de huidige 3%**

1. Onder een koopkrachtig pensioen als hierboven bedoeld, wordt algemeen verstaan dat op het invaarmoment alle deelnemers en gepensioneerden op basis van een mediaan DNB-scenario uitzicht hebben op een gemiddeld verwachte jaarlijkse stijging van hun pensioen met tenminste de door de Europese Centrale Bank gehanteerde lange termijn inflatiedoelstelling.
2. De huidige indexatie-ambitie in het vóór het invaren geldende pensioenreglement is een jaarlijkse indexatie met de loon-index of prijs-index (gemaximeerd op 3%). Wij stellen voor naar één index, de prijsindex (niet gemaximeerd) over te stappen en die te ambiëren voor alle pensioenen bij PFI.
3. De mogelijkheden van indexatie toe te kennen door PFI zijn in de huidige situatie (2023) begrensd op 3% en tevens door het van toepassing zijnde fiscale regime. Door het invaren van PFI binnen de mogelijkheden van de Wet Toekomst Pensioenen kan anders met de fiscale beperking op de indexatie worden omgegaan. Onder de nieuwe wetgeving veranderen de pensioenaanspraken bij PFI van een uitkeringsregeling naar een premieregeling (ondanks dat geen premie wordt betaald). Voor premieregelingen geldt artikel 18d-4 van de Wet op de Loonbelasting. In dat lid staat dat bij premieregelingen alle toename in pensioenen als gevolg van levensverwachting, sterfteresultaat of beleggingsresultaat niet resulteert in bovenmatige pensioen zolang de in het verleden betaalde premie maar binnen de randvoorwaarden bleef. Dit laatste is bij PFI altijd het geval geweest.
3. Gevraagd wordt aan te geven welke deel van de huidige reserve zal worden aangewend om de rechten van alle betrokkenen te verhogen op basis van de fiscale ruimte die ontstaat na invaren.

- **Uitkeringsvolatiliteit**

1. Uit (risicopreferentie-)onderzoek zal moeten blijken hoeveel verlaging van een pensioenuitkering in enig jaar door gepensioneerden als maximaal aanvaardbaar wordt beoordeeld;
2. Daaruit kan worden afgeleid welk deel van het pensioenvermogen van gepensioneerden in zakelijke waarden zal worden belegd en welke rente-afdekking daarbij optimaal is.
3. Het gehele instrumentarium van het beleggen in zakelijke waarden, het beleggen in nominale of inflation-linked bonds, de mate van rente-afdekking, het gebruik maken van derivaten, het hanteren van een nominaal of reëel beschermingsrendement als ook de werking van de solidariteits- of risicodelingsreserve zal zo ingericht moeten worden dat met een grote mate van zekerheid (95% percentiel) aantoonbaar aan de beoogde maximale jaarlijkse volatiliteitsdoelstelling kan worden voldaan.

B Een evenwichtige transitie

- **Standaardmethode is uitgangspunt**

Bij de transitie naar de nieuwe pensioenregeling spreken wij ons nadrukkelijk uit om de standaardmethode te hanteren als methodiek voor de vermogensverdeling. Deze methodiek, die wij hieronder nader preciseren, is objectief, transparant en sluit nauw aan bij de balanswaardering in het huidige stelsel. De andere methode, de VBA-methode, is minder transparant, zet naar onze mening de deur open voor doelredeneringen en maakt het daarmee mogelijk naar gewenste uitkomsten toe te werken.

- **Waarbij de netto-profijtmethode slechts als ondersteuning bij het nemen van besluiten dient**

DNB wijst er op dat met name bij hogere dekkingsgraden de standaardmethode tot spanning kan leiden bij de beoordeling van evenwichtigheid op basis van de 'netto-profijt methode', en dat in dat geval wellicht beter de VBA-methode kan worden overwogen. Daarnaast heeft de 'netto-profijt methode' slechts een beperkte waarde als middel om de evenwichtigheid te toetsen, zoals in 2020 is uiteengezet is door actuaris Agnes Joseph. Wij zien de netto-profijtmethode daarom slechts als ondersteuning bij het nemen van evenwichtige transitiebesluiten.

- **En het fondsvermogen op de volgende wijze evenwichtig wordt verdeeld**

Ten aanzien van een evenwichtige verdeling van dat deel van het totale fondsvermogen dat op het moment van transitie na aftrek van het voor pensioen gereserveerd vermogen en de noodzakelijke wettelijke voorzieningen resteert, stellen wij de volgende volgorde voor:

- 1. Financiering van huidige pensioenaanspraken**

Allereerst dient het resterend vermogen zodanig verdeeld te worden dat de huidige pensioenaanspraken zo veel als mogelijk gefinancierd worden. Dat wil zeggen dat een deelnemer of gepensioneerde in totaal een dusdanig vermogen toegerekend krijgt dat daarmee hetzelfde ouderdoms- en nabestaandenpensioen in de nieuwe pensioenregeling als in de huidige regeling bereikt kan worden.

- 2. Financiering van toekomstige indexatie**

Daarna wordt het nog resterend vermogen zoveel als mogelijk zodanig verdeeld en toegevoegd aan het persoonlijk pensioenvermogen dat per deelnemersgroep de financiering van de jaarlijkse toekomstige verhoging van (ingegaan) pensioen (voorheen: toeslagverlening) kan worden vormgegeven, waarbij rekening wordt gehouden met de koopkrachtambitie van het fonds gebaseerd op de jaarlijkse inflatie en de risicobereidheid van gepensioneerden en slapers in de toekomst.

- 3. Correctie van onevenwichtigheden uit het verleden**

Bij de verdeling van het daarna nog resterend vermogen moeten vervolgens mogelijke onevenwichtigheden uit het verleden worden meegewogen en zo nodig worden gecorrigeerd in het toe te rekenen pensioenvermogen van een deelnemersgroep (actieve deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden).

- 4. Initiële vulling van solidariteits- en risicodelingsreserve**

Uit het vervolgens resterend vermogen kan initieel de solidariteits- en risicodelingsreserve gevuld worden naar een niveau dat bijdraagt aan een beperking van de volatiliteit van *ingegane pensioenen*.

- 5. Pro rata saldo verdeling**

Een na aftrek van alle voorgaande posten resterend vermogen wordt naar verhouding (pro rata)

van het persoonlijk pensioenvermogen onder gewezen deelnemers en gepensioneerden verdeeld.

II. Toelichting ijkpunten en toetsingscriteria

De Memorie van Toelichting bij de Wet Toekomst Pensioenen schrijft voor dat de overwegingen die tot de verschillende keuzes van sociale partners hebben geleid volledig en helder moeten worden weergegeven en dat duidelijk inzicht moet worden geboden in de voor- en nadelen van de gemaakte keuzes.

De Memorie van Toelichting geeft ook aan dat alle afspraken tezamen evenwichtig moeten zijn: *“Dit houdt voor PFI in dat, de keuze om wel of niet in te varen en de afspraken in het geheel moeten zijn bekeken. Deze situatie dient te worden afgezet tegen de situatie dat de huidige pensioenregeling ongewijzigd wordt voortgezet onder het huidige financiële toetsingskader.”*

Sociale partners moeten dit in het transitieplan transparant maken én beargumenteren. In dat transitieplan moeten aan de orde te komen:

- a) Het karakter van de pensioenregeling.
- b) Informatie over hoe wordt omgegaan met bestaande pensioenaanspraken en pensioenrechten, en de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen.
- c) Een overzicht van de effecten per leeftijdscohort van de overstap op de gewijzigde pensioenregeling, berekend aan de hand van de voorgeschreven maatstaven.
- d) Voor zover van toepassing, de gemaakte afspraken over de initiële vulling van de solidariteitsreserve of de risicodelingsreserve.

In het licht van bovenstaande schets lichten wij een aantal aspecten van onze standpunten en toetsingscriteria onderstaand toe:

A. Koopkracht

Een belangrijke doelstelling van het nieuwe pensioenstelsel is en blijft het realiseren van een ‘koopkrachtig pensioen’.

Onder koopkrachtbehoud en een koopkrachtig pensioen verstaan wij dat op het invaarmoment alle deelnemers en gepensioneerden, conform de huidige indexatie-ambitie in het geldende pensioenreglement, uitzicht c.q. een voorwaardelijk recht) hebben op een gemiddelde jaarlijkse stijging van hun pensioen met de door de Europese Centrale Bank gehanteerde lange termijn inflatiedoelstelling.

Gezien de huidige dekkingsgraad zijn wij van mening dat de maximering van de jaarlijkse indexatie op 3% niet van toepassing dient te zijn na invaren.

Gegeven bovenstaande punten zijn wij van mening dat de beoordeling van evenwichtigheid (mede) dient plaats te vinden op basis van de pensioenresultaten voor diverse maatmensen die per leeftijdscohort van vijf jaar (ook na pensioendatum) inzicht geven in het jaarlijkse pensioen op de pensioendatum en in de jaarlijkse ontwikkeling van dat pensioen in de jaren na pensioeningang (in zowel een verwacht als tegenvallend scenario) als ook dat inzicht wordt geboden in de ontwikkeling van de jaarlijkse volatiliteit bij diverse economische en deterministische scenario's. Zie ook de

onder III gevraagde overzichtsrapportage,

B. Indexatie en Inhaalindexatie

Bij het bestemmen van het op het transitiemoment aanwezige pensioenvermogen dient naar onze mening de rangorde uit het huidige FTK te worden gevolgd. Aanwending van vermogen van het pensioenfonds geschiedt dan in de volgorde zoals aangegeven in hoofdstuk I B onder *“En het fondsvermogen op de volgende wijze evenwichtig wordt verdeeld”*.

III. Overzichtsrapportage

Onderstaand de varianten (scenario's) en het sjabloon van de door ons gevraagde overzichtsrapportage, die wij graag zouden willen ontvangen om te kunnen beoordelen hoe het nieuwe te verwachten pensioen zich zal ontwikkelen in diverse scenario's en hoe dit nieuw verwachte pensioen zich verhoudt tot de verwachte ontwikkeling van het huidige pensioen.

A. Varianten (scenario's)

Variant Nummer	DNB Scenario	Aannames Pensioen		
		AOW uitkering vlak voor transitie	Ouderdomspensioen* vlak voor Transitie	Inflatie
1	Mediaan (50%)	0	10.000	0% (nominaal)
2	Mediaan (50%)		40.000	
3	5% Percentiel		10.000	
4	5% Percentiel		40.000	
5	Mediaan (50%)	12.000	10.000	
6	Mediaan (50%)		40.000	
7	5% Percentiel		10.000	
8	5% Percentiel		40.000	
9	Mediaan (50%)	0	10.000	2%
10	Mediaan (50%)		40.000	
11	5% Percentiel		10.000	
12	5% Percentiel		40.000	
13	Mediaan (50%)	12.000	10.000	
14	Mediaan (50%)		40.000	
15	5% Percentiel		10.000	
16	5% Percentiel		40.000	

*) Ouderdomspensioen, waarbij bij overlijden sprake is van 70% partnerpensioen

Gevraagde varianten ter doorrekening

Doorrekening voor

1. Huidig pensioenstelsel (PW, FTK)
2. Toekomstig pensioenstelsel (WTP)
  - I. Solidaire contract
  - II. Flexibel contract
3. Carve-out

N.B.

Bedragen aanpassen op specifieke situatie pensioenregeling en pensioenfonds

B. Overzichtsrapportage (Sjabloon)

Overzichtsrapportage WTP Transitie Gepensioneerden											
Variant nummer:	14					Jaar transitie:	2026				
Ouderdomspensioen vlak voor transitie:	€ 40.000					Inflatie:	2%				
AOW-uitkering vlak voor transitie:	€ 12.000					DNB Scenario (verwachting):	Mediaan (50%)				
Totale uitkering vlak voor transitie:	€ 52.000					Toon pensioenontwikkeling in:	Euro's				
Ontwikkeling jaarlijkse pensioenuitkering bij overgang naar nieuw stelsel											
Leeftijd in transitiejaar	Jaar										
	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
70											
80											
90											
Ontwikkeling jaarlijkse pensioenuitkering bij voortzetting in huidig stelsel											
Leeftijd in transitiejaar	Jaar										
	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
70											
80											
90											
*) Ouderdomspensioen, waarbij bij overlijden sprake is van 70% partnerpensioen											

C. Overzichtsrapportage in Euro's (fictief voorbeeld)

Overzichtsrapportage WTP Transitie Gepensioneerden											
Variant nummer:	14					Jaar transitie:	2026				
Ouderdomspensioen vlak voor transitie:	€ 40.000					Inflatie:	2%				
AOW-uitkering vlak voor transitie:	€ 12.000					DNB Scenario (verwachting):	Mediaan (50%)				
Totale uitkering vlak voor transitie:	€ 52.000					Toon pensioenontwikkeling in:	Euro's				
Ontwikkeling jaarlijkse pensioenuitkering bij overgang naar nieuw stelsel											
Leeftijd in transitiejaar	Jaar										
	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
70	€ 52.520	€ 52.783	€ 53.047	€ 53.312	€ 53.578	€ 53.846	€ 54.115	€ 54.386	€ 54.658	€ 54.931	
80											
90											
Ontwikkeling jaarlijkse pensioenuitkering bij voortzetting in huidig stelsel											
Leeftijd in transitiejaar	Jaar										
	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
70	€ 52.260	€ 52.652	€ 53.047	€ 53.445	€ 53.846	€ 54.249	€ 54.656	€ 55.066	€ 55.479	€ 55.895	
80											
90											
*) Ouderdomspensioen, waarbij bij overlijden sprake is van 70% partnerpensioen											

D. Overzichtsrapportage in Procenten (fictief voorbeeld)

Overzichtsrapportage WTP Transitie Gepensioneerden			
Variant nummer:	14	Jaar transitie:	2026
Ouderdomspensioen vlak voor transitie:	€ 40.000	Inflatie:	2%
AOW-uitkering vlak voor transitie:	€ 12.000	DNB Scenario (verwachting):	Mediaan (50%)
Totale uitkering vlak voor transitie:	€ 52.000	Toon pensioenontwikkeling in:	Euro's

Ontwikkeling jaarlijkse pensioenuitkering bij overgang naar nieuw stelsel										
Leeftijd in transitiejaar	Jaar									
	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
70	101,0%	101,5%	102,0%	102,5%	103,0%	103,6%	104,1%	104,6%	105,1%	105,6%
80										
90										

Ontwikkeling jaarlijkse pensioenuitkering bij voortzetting in huidig stelsel										
Leeftijd in transitiejaar	Jaar									
	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
70	100,5%	101,3%	102,0%	102,8%	103,5%	104,3%	105,1%	105,9%	106,7%	107,5%
80										
90										

*) Ouderdomspensioen, waarbij bij overlijden sprake is van 70% partnerpensioen